

*МАТЕМАТИКА И МАТЕМАТИЧЕСКО ОБРАЗОВАНИЕ, 2000
MATHEMATICS AND EDUCATION IN MATHEMATICS, 2000
Proceedings of Twenty Ninth Spring Conference of
the Union of Bulgarian Mathematicians
Lovetch, April 3–6, 2000*

**ОБУЧЕНИЕТО ПО ИНФОРМАТИКА В БЪЛГАРИЯ –
СЪСТОЯНИЕ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

Ангел Ангелов

I. Въведение. Развитие на обществените отношения в края на XX век, постиженията на фундаменталните науки и бързото инфилтриране на технологичните новости в масовата практика неминуемо дават отражение в обществената заявка към образователната ни система. Надали ще се оспорва фактът, че акцентът сред традиционните ценности, които се формират в българското училище, трябва да се постави върху развитието на комуникативните и технологичните способности на младите хора. Министерството на образованието и науката реагира адекватно на очерталата се обществена заявка, като изведе чуждоезиковото обучение и информационните технологии като приоритетни области в дейността на българското училище.

II. Предистория. От учебната 1986/87 година, тогавашното Министерство на народната просвета включи в учебния план на българското училище задължителния общообразователен предмет информатика. Предметът се изучаваше с двучасов хорариум - втория срок на 10. клас и през целия 11. клас (съответно II и III курс на СПТУ и техникумите). Направени бяха усилия, като в изключително кратки за тогавашното време срокове беше извършено:

1. Подготовка и тиражиране на учебно-методическа документация. Липсата на дидактически опит (у нас пък и по света), несъвършенствата на тогавашните персонални компютри (ПК) и софтуер неминуемо даде негативно отражение върху определянето, представянето, преподаването и усвояването на учебното съдържание. Все пак, процесът на масовото внедряване беше предшестван от експеримента на Проблемната група по образованието и пилотната дейност в няколко училища (ОМГ в гр. Пловдив, НПМГ, Техникума по металургия в София и др.), което несъмнено подпомогна, ориентира и насърчи първите опити за дидактическо осигуряване на новия учебен предмет.

2. Начално обучение на един значителен контингент от учители. За съжаление, това бяха предимно краткосрочни курсове, които нямаха потенциал, за да подготвят колегията, дори и само в съдържателен план.

3. Снабдяване на повечето средни училища с 8-битови ПК от фамилията „Правец“. Макар и морално остарели още в момента на доставката си, тези компютри

запалиха интереса на младите хора и на тях започна и изграждането на нови поколения български компютърни специалисти, които по-късно доказаха възможностите си, за съжаление, предимно зад границите на България. Ниското технологично равнище на ПК и липсата на приложен софтуер осуетиха първоначалния ентузиазъм и надежди за популяризиране и овладяване на новите информационни технологии в условията на масовата училищна практика.

В началото на 90-те години хорариумът на предмета информатика беше занижен до 1 учебен час седмично в 11. и 12. клас на СОУ и гимназиите и без информатика в СПТУ и техникумите. При това положение не е трудно да се досетим, че присъствието на информатика в общообразователните училища е било формално и не е довело до съдържателни резултати. Също така и до сега не мога да намеря смислен отговор на въпроса: Какви са били мотивите, довели до решението, че на гимназистите са необходими знания и умения по информатика, а на завършващите техникумите – не!

III. Настояще. Учебният план, влязъл в сила от учебната 1993/94 учебна година, по който се обучават и ще завършат учениците от сегашните 10., 11. и 12. клас, предвижда обучение по информатика в СОУ и гимназиите (с хорариум 2 часа седмично в 11. и 12. клас). Прави впечатление фактът, че отново не е предвидена задължителна общообразователна подготовка по информатика за учениците от професионалните училища. Все пак, съществуващите потенциални възможности в този учебен план бяха използвани, като последователно във времето се направиха някои важни стъпки, които разшириха възможностите за отделяне на повече учебно време и повишаване на ефективността на обучението в областта на информатиката и нейните приложения:

1. От учебната 1994/95 година бе дадена възможност предмета „Технологии“ (с хорариум 72 ч. в 9. и 72 ч. в 10. клас) да се конкретизира от училищата като „Информационни технологии“ (ИТ). Условията за провеждане на обучението бяха регламентирани в съответното указание, а учебното съдържание – предложено на модулен принцип в 7 учебни програми.

2. Информатиката можеше да се изучава разширено под формата на ЗИП, СИП, втори или трети профилиращ предмет, а от учебната 1998/99 година и като първи профилиращ предмет.

3. За провеждане на обучението паралелката се разделя на 2 групи.

Учебният план от 1993 г. беше осигурен с нови (за времето си) учебни програми за общозадължителна подготовка, ЗИП, СИП и профилирано обучение. Излязоха и няколко комплекта учебни полагала.

Новият учебен план (влязъл в сила от учебната 1999/2000 г.) притежава значителен потенциал за реализация на базисна и диференцирана подготовка по информатика и ИТ. Задължителното минимално учебно време за всеки един от тези предмети е 72 часа. Предвидени са различни възможности за разширяване на учебното време, в съответствие с интересите на учениците и възможностите на съответното учили-

ще да гарантира качеството на предлаганото обучение. Най-сетне налице е учебен план, който:

- гарантира най-подходящото и достатъчно време за реализиране на общозадължителната подготовка по информатика и ИТ на всички завършващи средно образование;

- предлага разнообразни възможности за заделяне на достатъчно учебно време за разширяване и задълбочаване на знанията, уменията и компетенциите по информатика и ИТ.

Ако приемем, че учебният план гарантира нормативно възможността за отделяне на достатъчно часове за базисна и диференцирана подготовка по информатика и ИТ, то веднага възникват поредица от въпроси и нерешени проблеми, които са многократно дискутирани и които са трудни за отговор или имат не еднозначно решение. Предлагам един непълен списък от теми, по които да разговаряме и дискутираме:

1. Информатика и ИТ, два общообразователни предмета – предимства и проблеми:

- Кое е общото и кое ги различава?
- Как да разграничим и синхронизираме учебното съдържание?
- Очаквани резултати и потенциални проблеми.

2. Държавните образователни изисквания за учебно съдържание (стандартите) по информатика и ИТ:

- същност;
- адекватност от гледна точка на обществените очаквания;
- качество и реалистичност;
- готовността ни да направим следващите стъпки (учебни програми, учебни помагала и методически пособия).

3. Стандартът за учебно съдържание по информатика включва елементи на алгоритмизация и програмиране, което поражда следните въпроси:

- Необходим ли е език за програмиране и до къде да го изучим?
- Коя среда за програмиране ще изберем в училище?
- Необходими ли са други софтуерни средства – кои и защо?
- Акцентът на обучението ще поставим върху изучаваните алгоритми или върху езика за програмиране?

Ангел Ангелов
Министерство на образованието и науката
бул. „Дондуков“ 2А София 1000
e-mail: A.Angelov@minedu.govrn.bg